

Sygn. akt: WA 19/16

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Jan Bogdan Rychlicki
SSN Jerzy Steckiewicz

Protokolant Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej ppłk. Grzegorza Czajki
w sprawie [...] P.C. oskarżonego z art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 362 § 1 k.k. w zw. z
art. 12 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 6 lutego 2017 r.,
apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Wojskowego Sądu
Okręgowego w [...] z dnia 15 lipca 2016 r., sygn. akt So..../13

**utrzymać w mocy zaskarżony wyrok, a kosztami sądowymi
postępowania odwoławczego obciążyć oskarżonego.**

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 15 lipca 2016 r., sygn. akt: So .../13 uznał [...] P.C. za winnego tego, że w okresie:
od 20 września 2006 r. do czerwca 2007 r. w [...], pełniąc zawodową służbę wojskową na stanowisku Dowódcy [...] w [...], działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w łącznej wysokości 8598,35 zł (ośmiu tysięcy pięciuset dziewięćdziesięciu ośmiu złotych i trzydziestu pięciu groszy):

a. w dniu 10.11.2006, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, samowolnie użył wojskowego pojazdu mechanicznego marki [...] z Jednostki Wojskowej [...] w [...] będącego w jego dyspozycji, w ten sposób, że polecił jego kierowcy plut. T. S. w celach prywatnych przewiezienie swojej małżonki z miejsca zamieszkania w miejscowości [...] do miejscowości W., a następnie z miejscowości W. do miejsca zamieszkania w miejscowości [...], w wyniku czego pojazd pokonał trasę 78 km, czym spowodował szkodę w mieniu Jednostki Wojskowej [...] w [...] w kwocie 104,52 zł;

b. w okresie od 11.10.2006 r. do 12.04.2007 r., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, samowolnie używał przydzielonych [...] na podstawie planu zabezpieczenia funkcjonowania Dowództwa [...] w [...] wojskowych pojazdów mechanicznych z podległej mu Jednostki Wojskowej [...] w [...], czym spowodował szkodę w mieniu ww. jednostki w kwocie 4770,62 zł w ten sposób, że wydawał polecenia swoim adiutantom mł. chor. W.G. i chor. sztab. W.K. nieodpłatnego przewożenia tymi pojazdami żołnierzy zasadniczej służby wojskowej oraz wykonywania innych prywatnych przejazdów na posesje w miejscowościach K. i [...] następującymi służbowymi pojazdami mechanicznymi: [...]

c) w okresie od 20 września 2006 r. do 1 czerwca 2007 r., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, samowolnie używał wojskowych pojazdów mechanicznych z podległej mu Jednostki Wojskowej [...] w [...], czym spowodował szkodę w mieniu wyżej wymienionej jednostki wojskowej w kwocie 800,35 zł w ten sposób, że polecał swoim adiutantom mł. chor. W.G. i chor. sztab. W.K. oraz innym nieustalonym osobom nieodpłatne używanie następujących pojazdów mechanicznych:[...]

d) w okresie od 3 stycznia do 20 lutego 2007 r., poprzez wydawanie podległym sobie żołnierzom z Jednostki Wojskowej [...] w [...] poleceń samowolnego użycia wojskowych pojazdów mechanicznych JW [...] w [...], czym spowodował szkodę w mieniu wyżej wymienionej jednostki wojskowej w kwocie 172,13 zł w ten sposób, że polecał przekazywać nieodpłatnie do dyspozycji swojemu adiutantowi mł. chor. W.G. i innym ustalonym osobom następujące pojazdy mechaniczne:

[...]

e) w okresie od 1 października 2006 r. do 30 kwietnia 2007 r., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu uzyskania korzyści majątkowej, przekroczył swoje uprawnienia, czym działał na szkodę interesu publicznego, pozbawiając jednostkę wojskową przewidzianego przepisami wynagrodzenia, polecając kierowanie żołnierzy z Jednostki Wojskowej [...] w [...] do prac porządkowych na użytkowanych przez niego posesjach w miejscowościach K. i [...], które to prace o wartości 1412,51 zł wykonywali następujący ustaleniami żołnierze:[...]

f) w okresie od 23 listopada do 1 grudnia 2006 r. samowolnie używał wojskowego pojazdu mechanicznego, w ten sposób, że polecił wydać podległemu sobie Dowódcy [...] (Jednostka Wojskowa [...]), a raz wydał osobiście, polecenie skierowanie do L. grupy serwisowej z tego batalionu wojskowego, a wraz z nią pojazdu mechanicznego , który w dniach od 27.11. - 01.12.2006 r. pokonał trasę Ł. – L. - K. – Ł. liczącą 406 km - w rzeczywistości, według zamiaru oskarżonego, służąc do przewiezienia wyżej wymienionym pojazdem ustalonych pracowników cywilnych Jednostki Wojskowej [...] do prac na terenie prywatnej posesji oskarżonego w K., w wyniku czego spowodował szkodę w mieniu tej jednostki w kwocie 150,22 zł;

g) w okresie od 23 listopada 2006 r. do 23 marca 2007 r., jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu uzyskania korzyści majątkowej, oraz w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, przekroczył swoje uprawnienia, działając na szkodę interesu publicznego, to jest pozbawiając jednostkę wojskową przewidzianego przepisami wynagrodzenia, przekroczył swoje uprawnienia, polecając wydanie, a raz wydając osobiście Dowódcy [...] polecenia kierowania podległych mu pracowników wojska do prac związanych z wykonaniem i zamontowaniem bramy wjazdowej i sztachet na należącej do oskarżonego

posesji w miejscowości K., w wyniku czego osiągnął korzyść w kwocie nie mniejszej niż 1082,40 zł z pracy następujących osób:

[...],

h. w okresie zimy 2006/2007 r. jako funkcjonariusz publiczny, działając w celu uzyskania korzyści majątkowej, przekroczył swoje uprawnienia, działając na szkodę interesu publicznego, to jest pozbawiając jednostkę wojskową przewidzianego przepisami wynagrodzenia, wydając polecenia skierowania podległych mu pracowników cywilnych wojska do prac przy wykonaniu schodów drewnianych z klapą oraz ich montażu w garażu na należącej do oskarżonego posesji w miejscowości K., w wyniku czego osiągnął korzyść w kwocie 105,60 zł z pracy następujących osób:[...],

tj. popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k., w zb. z art. 362 § 1 k.k., w zw. z art. 12 k.k. i za to, na podstawie art. 231 § 2 k.k., w zw. z art. 11 § 3 k.k., przy zastosowaniu art. 60 § 2 k.k., w zw. z art. 60 § 6 pkt 3 k.k., oraz na podstawie art. 33 § 1 i 3 k.k., wymierza mu karę grzywny w wysokości 300 (trzystu) stawek dziennych po 150 (sto pięćdziesiąt) złotych każda.

Na podstawie art. 46 § 1 k.k. oskarżony został zobowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwami z pkt a,b,c i d poprzez zapłaty na rzecz Jednostki Wojskowej [...] kwoty 7260,13 zł. Z uwagi na przedawnienie karalności umorzono postępowanie karne o czyn opisany w pkt A aktu oskarżenia. Tym samym wyrokiem uniewinnionych zostało 5 osób współoskarżonych z [...] P. C.

Od tego orzeczenia apelację wywiódł obrońca oskarżonego P.C. zaskarżając wyrok Wojskowego Sądu Okręgowego w [...] w części dotyczącej skazania.

Skarżący zarzucił wyrokowi na zasadzie art. 438 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia polegający na przyjęciu, że P.C. przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że czyny przypisane oskarżonemu stanowią przestępstwo lub, że wszystkie te zachowania można zakwalifikować jako mające związek z samowolnym użyciem pojazdów wojskowych do celów prywatnych, a także, że oskarżony nie działał z góry powziętym działaniem osiągnięcia korzyści materialnej.

Poza tym zarzucił obrazę prawa materialnego, tj. art. 101 k.k. poprzez włączenie do zbiegu przestępstw zdarzeń, które z mocy prawa uległy przedawnieniu. Co do czynu z pkt. h wyroku autor apelacji podnosił naruszenie zakazu pogorszenia sytuacji oskarżonego, tj. art. 434 § 1 k.p.k. poprzez orzeczenie kary bezwzględnej grzywny, podczas gdy w wyroku poprzednim orzeczona ona była w zawieszeniu, a wyrok został uchylony na korzyść oskarżonego.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu przestępstwa, z uwagi na brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia albo uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Apelacja wniesiona przez obrońcę oskarżonego nie jest zasadna.

Wbrew pierwszemu zarzutowi apelacji Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] ustalił prawidłowo stan faktyczny w sprawie i w sposób wyczerpujący, wszechstronny, zgodny z zasadami logicznego wnioskowania i doświadczenia życiowego uzasadnił swoje decyzje w zakresie oceny dowodów, winy oskarżonego w zakresie przypisanego mu czynu oraz orzeczonej kary.

Przywołane przez skarżącego, dla uzasadnienia pierwszego zarzutu apelacji (błąd w ustaleniach faktycznych) przykłady korzystnych dla żołnierzy regulacji prawnych związanych z opieką socjalną dla żołnierzy, którą otaczani są dowódcy jednostek bojowych i ich rodziny w „ armiach wiodących w NATO ” nie przystają do realiów rozpoznawanej sprawy. Wszak oczywistym jest, że [...] P. C. pełnił służbę wojskową w Wojsku Polskim i mógł korzystać z opieki socjalnej, którą oferuje żołnierzom polski system prawny. Fakt, że w innych armiach świadczenia socjalne dla żołnierzy są bardziej rozbudowane nie może usprawiedliwiać samodzielnego, wbrew przepisom prawa, wykorzystania mienia wojskowego i pracy podwładnych żołnierzy dla realizacji własnych nawet najbardziej uzasadnionych potrzeb.

Zdaniem Sądu Najwyższego całkowicie nieuprawnione jest twierdzenie skarżącego, że oskarżony nie działał ze z góry powziętym zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej , gdyż nieruchomości przy porządkowaniu, której zatrudniani byli żołnierze nie stanowiła własność oskarżonego, a była jedynie mieszkaniem

służbowym (kwaterą) zajmowanym przez P. C. W związku z tym wszelkie prace związane z utrzymaniem nieruchomości winna wykonywać administracja wojskowa, która nie radziła sobie z tym problemem, a oskarżony nie miał obowiązku ponoszenia nakładów na jej utrzymanie i konserwację. Niewywiązywanie się przez administrację wojskową z zarządzaniem nieruchomością służbową uzasadniało – jak to wynika z wyводу apelacji – „zastępcze” wykorzystanie do prac porządkowych osoby pełniące służbę lub wykonujące pracę w jednostce dowodzonej przez oskarżonego.

Przytoczona argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie, oskarżony w żaden sposób nie występował o wykonanie prac związanych z utrzymaniem zajmowanej nieruchomości do Wojskowej Administracji Koszar (WAK), która była zobowiązana do ich wykonania, jak twierdzi skarżący, nie kontestował w sposób formalny prac pracowników WAK, lecz wykorzystał do wykonania prac porządkowych podwładnych żołnierzy oraz pracowników cywilnych.

Oczywistym jest, że prywatne wykorzystanie wojskowych pojazdów mechanicznych oraz pracy żołnierzy i pracowników cywilnych wojska stanowiło korzyść majątkową dla [...] P. C. i jego rodziny. Sąd pierwszej instancji prawidłowo wyliczył sumy korzyści majątkowej na kwotę 8598,35 zł, która stanowi sumy kosztów pracy wykorzystywanych żołnierzy i pracowników cywilnych oraz kosztów przejazdów pojazdów wojskowych. Dla Sądu odwoławczego nie budzi wątpliwości, a wskazuje na to treść orzeczenia i jego uzasadnienie, że Sąd pierwszej instancji ustalając wysokość szkody w granicach rzeczywistego uszczerbku majątkowego instytucji wojskowych, stosował zasady określania odszkodowania obowiązujące w prawie cywilnym, choć *expresis verbis* nie wskazał tego w orzeczeniu .

Należy zgodzić się z twierdzeniem zawartym w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia, że brak jest przesłanek do przyjęcia, że oskarżony nie chciał przekroczyć swych uprawnień i nie chciał wyrządzić szkody. Niewątpliwie jako doświadczony oficer i dowódca miał pełną świadomość destrukcyjnego wpływu wykorzystania pracy podwładnych żołnierzy i pracowników cywilnych do celów prywatnych na dyscyplinę wojskową i dyscyplinę pracy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że zatrudnienie przez żołnierza podwładnych żołnierzy jak i pracowników cywilnych wojska do

prywatnych celów, nawet za ich zgodą i wynagrodzeniem, jeżeli następuje, w czasie, w którym obowiązani są oni pozostawać w jednostce wojskowej (albo w wyznaczonym miejscu przebywania), stanowi przekroczenie uprawnień przełożonego i działanie na szkodę interesu publicznego w rozumieniu art. 231 k.k. (wyrok SN z 19 października 2006 r., WA 26/06, OSNKW 2007/1/4).

W przypadku korzystania z wojskowych pojazdów mechanicznych do celów prywatnych oskarżony miał świadomość bezprawności swojego działania, o czym świadczy fakt wcześniejszego odpłatnego korzystania przez niego z takich pojazdów.

Zdaniem Sądu Najwyższego nie jest także zasadny zarzut apelacji kwestionujący włączenie do przypisanego oskarżonemu czynu ciągłego zachowań, które zdaniem skarżącego z mocy prawa uległy przedawnieniu.

Zastosowanie przez Sąd pierwszej instancji przy kwalifikacji prawo-karnej zachowań przypisanych oskarżonemu art. 12 k.k. pozwoliło na ich łączną ocenę w ramach jednego czynu ciągłego. Poszczególne zachowania stanowiące czyn ciągły mogą wypełniać znamiona różnych typów przestępstw określanych w k.k., ale nie mogą być od strony prawnej traktowane jako odrębne czyny. Tracą one swój jednostkowy charakter, tworząc łącznie jeden czyn zabroniony, jako jedno przestępstwo ciągłe (por. wyrok SN z dnia 27 maja 2015 r., sygn. III KK 127/15).

Oczywistym jest, że z uwagi na przyjęcie w zakresie przypisanego [...] P. C. przestępstwa konstrukcji prawnej z art. 12 k.k., granicę końcową czasu popełnienia przestępstwa określa zakończenie ostatniego zachowania, składającego się na czyn ciągły.

Poszczególne zachowania opisane w czynie ciągłym, nawet gdy mogą być teoretycznie wyodrębnione oraz gdy wypełniają w całości znamiona poszczególnych czynów zabronionych nie mogą być analizowane w oderwaniu od treści art. 11 § 3 k.k. (określającego zasadę wymierzania kary w przypadku kumulatywnej kwalifikacji na podstawie przepisu, który określa typ czynu zabronionego związanego z surowszym zagrożeniem) i art. 101 § 1 k.k., gdyż stanowiłoby to zaprzeczenie istoty konstrukcji czynu ciągłego przyjętej w art. 12 k.k.

Nie jest więc możliwe wyodrębnienie z przypisanego oskarżonemu czynu pojedynczych zachowań i dokonanie oceny pod kątem ewentualnego przedawnienia.

Również ostatni zarzut apelacji, wskazujący na naruszenie przez Sąd pierwszej instancji zakazu *reformationis in peius* poprzez orzeczenie kary grzywny bezwzględnej, podczas gdy w wyroku poprzednim orzeczona była w zawieszeniu, a wyrok został uchylony na korzyść oskarżonego, nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie nie może być mowy o złamaniu zakazu *reformationis in peius*. Wydany przez wojskowy sąd okręgowy przy pierwszym rozpoznaniu sprawy wyrok zaskarżony został apelacją prokuratora częściowo co do winy, co mając na uwadze treść art. 447 § 1 k.p.k. oznacza, że środek ten zwrócony był także przeciwko karze. Tą samą apelację zaskarżono orzeczenie również na korzyść [...] P. C., ale w małym zakresie (nie co do winy) jedynie co do wysokości szkody wynikającej z fragmentu czynu ciągłego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, po uchyleniu wyroku Sądu pierwszej instancji przez Sąd Najwyższy, Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] nie był ograniczony w zakresie orzekanej kary zakazem *reformationis in peius* i mógł orzec surowszą karę grzywny bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.